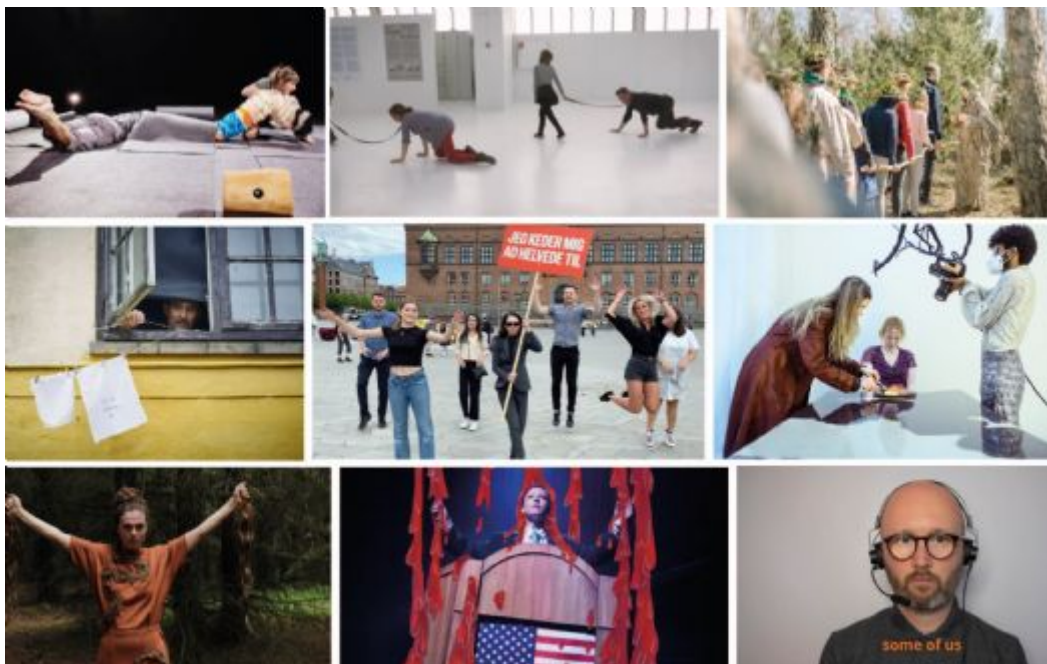

TEATERAVISEN.DK

SCENEKUNST
FOR BØRN
OG UNGE

Fysisk og digitalt nærvær i performancekunst, nævnt i artiklen: 1. række: 'Hvad er det?' (Aaben Dans); 'Playing up' (Live Art Danmark); Voks skoV (Seidlers Sensorium); 1. række: byVANDring (Luna Park Scenekunst); 'Wa(l)king Copenhagen (Metropolis); 'Luna Seconda' (Sydhavns Teater); 3. række: 'Å er liv' (Seidlers Sensorium); 'Scenekunstfilmen En retfærdig krig' (Projekt Glemmebogen og Teater Grob); 'TM' (Ontroerend Goed). Foto: Ditte Valente, LiveArt Danmark, Dennis Kristensen, Ard Jongsma, Molly Haslund, Søren Meisner, Grob/Glemmebogen og Ontroerend Goed

Vind gennem skærmen

03-05-2021

Performancekunsten, der oftest går i direkte interaktion med sit publikum, har selvsagt haft særligt svære kår under corona-pandemiens restriktioner. Så mens vi forsigtigt så småt mødes igen fysisk, overvejer Teateravisen nærværets tilstand, og hvor de nye digitale formater kan føre hen.

Af: Mette Garfield

Som så mange andre har jeg som følge af coronanedlukningen efterhånden deltaget i rigtig mange webmøder, webinars og webkonferencer i år. Og som så mange andre, måske, har jeg efter en hel arbejdsdag foran skærmen desværre haft vanskeligt ved at sætte mig ned foran den igen om aftenen for at opleve scene- og performancekunst.

Mest fordi det selvfølgelig slet ikke er det samme at opleve live scene- og performancekunst via en skærm som i det fysiske møde. Interaktionen, konfrontationen og udvekslingen mellem deltagerne og kunstnerne i nu'et i scene- og performancekunstopplevelsen har særligt manglet under corona-nedlukningen. Performancekunstens billedbårne og handlingsorienterede form, der - fordi den udfolder sig i et rum oftest over en kort tidshorison - egner sig så godt til åbensindede børn og unge, der så igen kan lære os voksne at se på verden i et nyt perspektiv, har manglet.

Performancekunstens nærvær, fælleskab og udveksling er ikke mulig i digitale formater. Mange performancekunstnere og performancekompagnier har derfor også udskudt eller helt aflyst deres præsentationer i takt med samfundets nedlukning.

FAKTA

* Referencepunkter - nævnt i artiklen:

- Web-symposium om 'presence': Nordic Summer University
- Aaben Dans: Hvad er det? (se [anmeldelse](#))
- Liveart Danmark: Playing Up på tur til Færøerne
- Seidlers Sensorium: Voks skoV (se [anmeldelse](#)) og Å vil liv
- Luna Park Scenekunst: byVANDring (se [anmeldelse](#))
- Wa(l)king Copenhagen: Metropolis
- Scenekunstfilmen En retfærdig krig - Projekt Glemmebogen/Teater Grob
- Sydhavns Teater: Luna Seconda
- Ontroerend Goed: TM

***

Se [stor version](#) af artiklens illustration

Reumertjuryen besluttede derfor desværre også at 'Årets Performer' og 'Årets Performance' ikke var mulig at uddele i år, da udbuddet ikke har været stort til at kunne opretholde kategorien.

Et vindpust gennem skærmen

Fornylig deltog jeg i endnu et web-symposium. Nordic Summer University havde arrangeret et digitalt symposium med det evigt aktuelle og i lyset af corona-situationen meget aktuelle tema 'presence' eller på dansk 'nærvær'.

Her præsenterede skandinaviske og britiske scene- performance- og billedkunstnere de værker, de sammen havde arbejdet på det sidste år under corona-nedlukningen. De havde derfor naturligvis været nødt til at samarbejde via digital dialog og at udarbejde digitale værker, der kunne fremføres på zoomskærmen. Rejserne og de fysiske møder og samarbejder, de normalt ville have haft, var ikke mulige.

Ind imellem et flow af en form for poetisk power point-præsentationer, udgjort af billeder og oplæste uddrag af kunstneres email-korrespondancer, der berørte begrebet 'presence', bed jeg særligt mærke i en kunstners formulering om, at der ikke slipper vind ind gennem skærmen - i modsætning til gennem et vindue.

En poetisk beskrivelse af, hvordan man kan opleve skærmen som distancerende og ekskluderende. Der slipper ikke et vindpust, et åndedræt, liv, gennem skærmen. Det modsatte af hvad scene og performancekunsten drejer sig om.

Men hvordan kan man så på trods forsøge at skabe nærvær, liv, 'presence' gennem skærmen spurgte flere af kunstnerne sig på Nordic Summer University symposiet. Hvordan kan man tage højde for det digitale format og skabe nærvær via skærmen, selvom det egentlig er en umulig opgave at producere scene- og performancekunst i et skærmformat?

Interaktion via skærmen?

Kan man forsøge at opnå den form for fysisk nærvær og udveksling som fx Aaben Dans' umiddelbare performanceværk 'Hvad er det?' gjorde det i september 2020 for de mindste børn?

Her udforskede danserne Antoinette Heibing og Ole Birger Hansen nysgerrigt og dygtigt deres egne kroppe og lemmer på scenen. De gik rundt på alle fire og kludrede sig ind i hinanden. Deres ansigter og kroppe var i kontakt med dem selv, med hinanden, men naturligvis også i kontakt med børnenes kroppe og ansigter i salen. Sammen opdagede de deres kroppe, dens balance, lyset skifte farve, en fjerkest - verden på ny.

Eller kan man via skærmen skabe en lignende interaktion som Liveart Danmarks performancespil 'Playing Up?'

Liveart Danmark vendte for nylig hjem fra Færøerne, hvor der ikke er corona. Derfor havde de kunnet præsentere en nordisk version af 'Playing Up' - et sæt 'spillekort' med instruktioner til performances, så børn og unge sammen med deres voksne selv kunne udføre de performances hvert spillekort giver instruktionerne til fremfor blot at se på. Rekvisitterne til performanceværkerne lå lige ved hånden ved siden af hvert kort.

Børnene og de unge kunne således fx producere deres egen udgave af et fedthjørne eller en social skulptur med inspiration i samtidskunstneren Joseph Beuys' værker eller performe kunstneren Georg Brechts performanceværk 'For a Drummer (for Eric)', hvis performancescore opfordrer til at tromme på noget, du aldrig har trommet på før, med noget, du aldrig har trommet med før.

Eller børnene og de unge kunne skrike rasende højt, så længe de ville, præcis som performance-dronningen Marina Abramovic. Børnene og de unge kunne herefter selv reflektere over og forstå, hvordan performancekunst kan være med til at nedbryde hierarkier og forstyrre normer og konventioner.

Corona-performancekunst

Men selvfølgelig er det kun meget få, der - som Liveart Danmark - har været så heldigt stillede at kunne præsentere værker på et coronafrit Færøerne. Nogle performancekompagnier har til gengæld været kreative utrolig hurtigt eller været så gunstige i forvejen at arbejde i udendørsformater - som fx Seidlers Sensoriums 'Voks skov' for de otteårige og opefter eller deres ungdomsperformance 'Å vil liv', der inddrager Skjern å. Eller kompagniet Luna Park Scenekunsts 'byVANDring' med fokus på det maritime i Helsingør og Svendborg.

Måske kunne børneperformancekompagnier også lade inspirere af projektet Wa(l)king Copenhagen, der lod 100 kunstnere vandre rundt i byrummet over 100 dage for at vække byen til live i en nedlukningstid. Performancekunst i det offentlige rum, hvor vi ikke forventer det, kan netop overraske og udfordre os og møde et nyt publikum, hvor det er i sit daglige liv midt på gaden.

Rigtig mange scene- og performancekunstnere har derimod, hvis de altså ikke har udskudt eller aflyst præsentationer, måtte kastet sig hovedkulds og frygtløst ud i at eksperimentere med at få vind gennem skærmen. De har måtte eksperimentere med, hvordan man får nærværet, menneskeligheden, humoren, udvekslingen ind gennem skærmen.

Nye blandingsformater er dermed også opstået som fx 'Scenekunstfilmen En retfærdig krig' - en samproduktion af Teater Grob og Projekt Glemmebogen med udgangspunkt i sidstnævntes teaterforestilling, 'Den Retfærdige Kriger'.

For nok kan en vind ikke trænge igennem skærmen, men det taktile, en materialitet kan på trods skinne igennem, berøre og dermed gøre det digitale format fysisk og sanseligt udover

at bringe i hvert fald erindringen om fysisk sanselighed i spil.

Hvilket var også konklusionen flere af kunstnerne på Nordic Summer University drog på symposiet, jeg deltog i. Her genkaldte en kunstner sig fx duften af støvet på teaterlamperne.

Digitale kunstgreb

Det digitale format kræver selvfølgelig, der tages særlig stilling til det. Filmet teater har vist aldrig været en succes, og det lykkedes, efter min mening, desværre heller ikke for fx Aalborg Teaters prisværdige forsøg med en digital scenisk version af Herman Bangs 'Tine'.

Mens Sydhavns Teaters forestilling, 'Luna Seconda', på et forlæg af forfatteren Ursula Scavenius tekst Fjer, der netop lige er blevet Reumert-nomineret i den nyoprettede kategori 'digital forestilling' virkede produceret til skærmen.

Billederne var sansemættede og taktile, tekst og billedside forskudte, så beskuerne selv kunne fantasere med i mellemrummet, og kameraet var i bevægelse tæt på performerne og rundt i scenografien. På den måde blev kameraet, blikket, en aktiv inddragende og nærværende medspiller.

På den nye og netop afsluttede festival RE: LOCATIONS kunne man også opleve 'digital first' scenekunst. Altså scenekunst, der er produceret direkte til det digitale format. Den belgiske gruppe Ontroerend Goeds meget vellykkede produktion 'TM' var bl.a. på programmet.

Udover en velkomst, hvor jeg mødte de andre publikumsdeltagere, var den egentlige performance et 1:1-værk. Jeg interagerede altså alene på foran skærmen med en performer, der som i et Gallup-interview, udspurgte mig for at kunne indlemme mig i rammefortællingens fiktive kult TM.

Spørgsmålene blev mere og mere foruroligende og moralsk/etisk vanskelige at svare på. Formatet var intentionelt ikke særligt visuelt interessant, scenografien klinisk rensat for design, men rammefortællingen om indlemmelsen i kulten sammen med de bizarre spørgsmål gjorde, at jeg selv måtte forestille mig, hvordan det fiktive samfund, jeg var ved at blive en del af, så ud. På den enkle måde blev jeg aktiveret i værket.

Lignende greb, hvad enten de er visuelle og taktile som i 'Luna Seconda' eller udforsker et fiktivt univers i et 1:1-interviewformat som i 'TM', kunne måske også være interessante at udforske i scene- og performancekunst for børn og unge.

Et kollektivt psykisk coronarium

De digitale rum egner sig nok særligt til 1:1-formatet, til intimitet, oplæsninger og samtaler, som man måske også kunne udforske for appellere til de mindste børns sanser. Måske kan de digitale formater også i intime møder udforske det kollektive psykiske rum, den fælles fysiske skrøbelighed, vi alle stadig oplever i her i den forsigtige coronaoplukning.

Vi kender nok alle en ældre eller en særlig udsat person, vi gerne vil værne om. Et fællesskab omkring fysisk skrøbelighed og omsorgsforståelse, vi måske kunne have godt af også at huske på og udvide til at omfatte andre arter og naturen efter coronapandemien?

En anden måske positiv vinkel på coronatiden er, at den stadig kan give muligheder for at udvikle nye kunstneriske digitale eksperimenter og nye tekniske potentialer samt samarbejder på tværs af landegrænser. Derudover kan de digitale rum måske give muligheder for, at andre grupper, flere, kan komme til kunsten. De digitale rum åbner måske demokratisk til at kunne deltage uden sin fysiske krop, uden sin sociale klasse og på tværs af geografi.